

WP2: PRIPOROČILA ZA IZBOLJŠAVE

INCASA - VKLJUČUJOČI CAMINO DE SANTIAGO: DOSTOPNO POTOVANJE ZA VSE

Sofinancira
Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Mnenja in stališča, izražena tukaj, so izključno mnenja avtorja(jev) in ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Instituto de la Juventud (INJUVE). Evropska unija in INJUVE ne prevzemata odgovornosti za njih. **Številka projekta:** 2023-2-ES02-KA220-YOU-000185306

To delo je licencirano pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna. Za ogled kopije te licence obiščite <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>.

KAZALO

Predgovor.....	1
Teoretični okvir.....	2
Mladi z ovirami v Evropi	3
Camino De Santiago za osebe z ovirami	4
Priporočila za osebe z ovirami in organizatorje Camino De Santiago..	5
Priporočila za hotele, restavracije in druge ponudnike storitev	9
Priporočila za razmislek po potovanju	11
Dodatna literatura	13
Zaključki	14
Priloge	15

Co-funded by
the European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the Instituto de la Juventud (INJUVE). Neither the European Union nor INJUVE can be held responsible for them."

Project number: 2023-2-ES02-KA220-YOU-000185306

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike 4.0 International.
To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>.

»**Priporočila za izboljšave**« so nadaljevanje naše raziskave *Pathfinder* o potrebah mladih z ovirami na potovanjih. Ta dokument vsebuje priporočila in smernice, ki mladim z ovirami pomagajo do uspešne potovalne izkušnje. Pripravljena priporočila bodo izboljšala dostopnost pohodniške poti Camino de Santiago. Ta priporočila bodo posredovana lokalnim ponudnikom storitev in organizacijam ter bodo prispevala k širšim prizadevanjem za bolj vključujoč pohod.

V tem dokumentu predstavljamo priporočila, ki izhajajo neposredno iz naših ciljnih skupin: mladih z ovirami, organizacij, ki z njimi delajo, skrbnikov, trenerjev itd.

Cilj projekta **INCASA** je izboljšati dostopnost in udeležbo mladih z ovirami na potovalnih izkušnjah na poti Camino de Santiago.

V našem projektu uporabljamo **socialni model** in **model človekovih pravic** pri načrtovanju rezultatov in aktivnosti za **osebe z ovirami**. Po socialnem modelu je **družba tista, ki ustvarja ovire**, ker je organizirana na način, ki mnogim posameznikom ne omogoča enakovrednega sodelovanja. V primeru Camina de Santiago ter potovanj in dejavnosti na prostem se osebe z ovirami **ne morejo polno vključiti**, saj prevoz, nastanitve, restavracije in poti niso v celoti dostopni.

Po pristopu, temelječem na človekovih pravicah, moramo **priznati pravice oseb z ovirami**, ki **ne smejo biti diskriminirane**.

Vključenost pomeni okolje in družbo, kjer so vsi posamezniki — ne glede na svoje značilnosti ali sposobnosti — **aktivni udeleženci vsakdanjega življenja**. Raznolikost naj postane **norma sodobne družbe**.

Svetovna zdravstvena organizacija (2001) razlikuje med:

- **Okvaro** kot: »vsaka izguba ali nenormalnost psihološke, fiziološke ali anatomske strukture ali funkcije«.
- **Ovira (invalidnost)** kot: »vsaka omejitev ali odsotnost zmožnosti za izvajanje dejavnosti na način ali v obsegu, ki velja za običajen za človeško bitje« (*Evropski forum za osebe z ovirami*, 2009).

V našem projektu se osredotočamo predvsem na **mlade osebe z ovírami** in njihovo udeležbo na poti **Camino de Santiago** ali pri podobnih dejavnostih na prostem. Po podatkih **Eurostata** ima **27 odstotkov ljudi v EU** neko obliko oviranosti; pri ženskah je ta delež skoraj **30 odstotkov**. Izzive, s katerimi se sooča več kot četrtna prebivalstva, morata prepoznati tako **družba kot oblikovalci politik**.

Osebe z ovírami po starostnih skupinah v letu 2023:

- Od 16 do 19 let: **6,9 %**
- Od 20 do 24 let: **9,4 %**
- Od 25 do 34 let: **11,6 %**
- Od 35 do 44 let: **14,7 %**
- Od 45 do 64 let: **26,8 %**
- 65 let in več: **51,7 %**

Ti podatki jasno kažejo na **nujnost odstranjevanja ovir**, s katerimi se soočajo osebe z ovírami.

Med številnimi ovírami so posebej izstopajoče tiste, **ki so povezane s potovanji**. Vsako leto se v EU mnoge osebe z ovírami soočajo s težavami pri vkrcanju na letala, vlake ali avtobuse, ali pa na cilju ugotovijo, da so njihovi pripomočki za mobilnost poškodovani — **brez možnosti celotnega nadomestila**.

Enak problem **nedostopnosti** se pojavlja tudi pri **nastanitvah, restavracijah, kavarnah, turističnih znamenitostih** in drugih storitvah.

Kot vemo iz zgodovine, so že **v srednjem veku romarji hodili v Santiago de Compostela** v prepričanju, da bodo tam **ozdraveli in našli zdravilo za svoje težave**.

Danes obstajajo različne poti Camina, kot je na primer **Francoska pot** (preko **Castille y León** in **Galicije**), ki so **prilagojene vsem** in omogočajo, da v tej izjemni izkušnji sodelujejo tudi **osebe z različno vrsto ovir**.

Obstajajo tudi organizacije, kot je **DisCamino de Santiago** (<https://discamino.org/>), ki spodbujajo **telesno aktivnost oseb z ovirami** in jim pomagajo pri **izvedbi romanja do Santiaga de Compostela**.

Turizem ima na osebe z ovirami **tri pomembne učinke**:

- Na **telesni ravni** spodbuja delovanje telesa in omogoča **fizično rehabilitacijo**.
- Na **psihološki ravni** deluje kot **psihoterapija**.
- Na **socialni ravni** pomeni **družbeno rehabilitacijo, socializacijo ali resocializacijo**.

Poleg tega ima turizem še več **pomembnih funkcij** – najpomembnejše med njimi so **rekreativna, kognitivna in izobraževalna funkcija**.

Za vsako od teh funkcij obstajajo **štirje osnovni elementi**: **zdravju koristno vedenje, ogled znamenitosti, oblikovanje pozitivnih stališč** in **vključevanje oseb z ovirami v družbeno okolje**.

Priporočila za osebe z ovirami in organizatorje Camina De Santiago

Načrtovanje Camina je ključno in po mnenju naših anketirancev zelo pomembna faza Camina v kateri bi morali organizatorji in osebe z ovirami sodelovati. Mladi z ovirami se pogosto počutijo manj spodbujeni za sodelovanje pri Caminu ali drugih oblikah potovanja njihove pretekle izkušnje ali njihovo pomanjkanje vplivajo na njihovo motivacijo za potovanje. Pogosto se soočajo z nižjo samopodobo ali pomanjkanjem samodoločanja kar jih odvrča od ohranjanja motivacije. Dober razlog za nesodelovanje je lahko tveganje naleteti na neustrezne strukture zmanjšane možnosti za sodelovanje ali še huje resnejše oblike diskriminacije.

Priporočila:

- Pripravite vprašalnik za udeležence da ugotovite njihove potrebe in zahteve glede različnih vrst ovir. Vnaprej rezervirajte da se izognete presenečenjem v tujini.
- Vsakdo ki načrtuje romanje naj se predhodno usposobi da se izogne težavam med romanjem. Priporočljivo je tudi da se Camino prehodi vnaprej za spoznavanje poti in morebitnih težav. To omogoča boljše načrtovanje in prilagoditev specifičnim potrebam udeležencev.
- Dnevne razdalje je treba prilagoditi za osebe z ovirami zlasti za tiste ki niso vajeni redne telesne dejavnosti ali potrebujejo pomoč.
- Natančna analiza potreb oseb z ovirami je bistvena saj je vsaka oseba z ovirami drugačna in bo potrebovala različno podporo med romanjem. Pomembno je vključiti osebe z ovirami v načrtovanje romanja da se počutijo obveščene in lahko sodelujejo v romanju.

- Ključno je izbrati prostovoljce oziroma osebne asistente ki razumejo ovire udeležencev in delujejo spoštljivo ter strokovno. Empatija in usposabljanje o ovirah sta bistvena za zagotavljanje ustrezne podpore med Caminom.
- Ustvarite romarski načrt z natančnim opisom dnevnih razdalj nastanitev restavracij postajališč za počitek itd.
- Zagotovite obvezni program usposabljanja pred potovanjem za vse udeležence vključno z osebami z ovirami in njihovimi skrbniki. Program naj zajema ključne teme kot so telesna priprava seznanjanje s potjo razumevanje posebnih izzivov Camina in protokoli za nujne primere.
- Razvijte individualne načrte podpore za vsakega udeleženca z ovirami v katerih so opredeljene njihove posebne potrebe zahtevana pomoč in prednostni načini komuniciranja. Te načrte delite z nastanitvenimi ponudniki in osebjem za podporo da zagotovite nemoteno in podporno izkušnjo.
- Preverite dostopnost nastanitev npr hotelov s prilagojenimi kopalnicami in dostopnimi sobami prevoza dostopni avtobusi vlaki letala in turističnih znamenitosti. Poleg tega je raziskovanje dostopnih poti in poti izpostavljeno kot ključno za nemoteno potovalno izkušnjo.
- Ustvarite jasne in dostopne protokole za nujne primere v različno zahtevnih scenarijih vključno z zdravstvenimi nujnostmi nesrečami in izgubljen ali ukraden lastnino Zagotovite kontaktne informacije za lokalne nujne službe bolnišnice lekarne in možnosti prevoza v več jezikih.
- Udeležence seznajte z aplikacijami pomožne tehnologije kot so GPS naprave z zvočno navigacijo in pametne aplikacije z dostopnostnimi funkcijami za povečanje samostojnosti in varnosti romarjev z ovirami.

- Komplet prve pomoči za kolesa je bilo eno od priporočil udeležencev. To bi moralo biti osnovno na dostopni poti. Če je na poti ovira in pride do težave s pripomočkom za gibanje naj imajo organizatorji komplet z orodjem za popravilo. Poleg kompleta naj bodo tudi informacije o delavnici ob poti.
- Pomembni dokumenti kot so potni list kreditne kartice in gotovina naj bodo vedno z vami, tudi ko greste pod tuš.
- Logistika pripomočkov za gibanje Zagotoviti da so pripomočki kot so invalidski vozički ali skuterji dovoljeni in ustrezno prilagojeni za prevoz je ključno. Najem opreme na cilju je omenjen kot možnost v sili.
- Osebna asistenca Načrtovanje osebnega asistenta ali sopotnika ki pozna specifične potrebe potnika in je pripravljen na vse situacije je za osebe z ovirami zelo pomembno.
- Posebne prilagoditve za osebe z intelektualnimi ovirami. Potniki z intelektualnimi ovirami potrebujejo podrobno načrtovanje po korakih in jasno komunikacijo saj morda ne zmorejo samostojnega načrtovanja.
- Sodelujte z organizacijami ki zastopajo osebe z ovirami da zagotovite vključevanje v načrtovanje in izvedbo romanja. Mnoge španske in portugalske organizacije z izkušnjami pri Caminu so bile zbrane v okviru projekta in deljene z našimi ciljnim skupinami Najdete jih na naši projektni spletni strani.

Priporočila za hotele, restavracije in druge ponudnike storitev

Restavracije hoteli kavarne piknik prostori in druga podjetja ponujajo pestro izbiro krajev za prehranjevanje in osvežitev vzdolž romarske poti. Smiselno je z vidika poslovanja da so te storitve dostopne tudi za goste z ovirami. Osebe z ovirami predstavljajo velik in rastoč trg da ne omenjamo družinskih članov prijateljev in sodelavcev ki jih pogosto spremljajo.

Govorite naravno jasno in neposredno s svojo stranko. Bodite potrpežljivi saj ljudje z določenimi vrstami učnih težav lahko potrebujejo več časa za razumevanje in odziv. Poskušajte informacije podati na način ki najbolj ustreza vaši stranki Na primer imejte na voljo papir in svinčnik.

Priporočila:

- Zagotovite praktične, zanesljive in kar je najpomembneje ažurne informacije o razpoložljivosti objektov, prostorov in sob.
- Poskrbite, da bodo objekti dostopni, vključno z rampami, dvigali, dostopnimi stranišči in prilagojenimi sobami. Prepričajte se, da razumete potrebe svojih gostov.
- Usposabljanje osebja o ozaveščenosti glede oviranosti in primernem vedenju, da bodo lahko zagotavljali odlično storitev gostom z ovirami.
- Ponudite meni v dostopnih oblikah, kot so brajica, veliki tisk itd.
- Vedno vprašajte, preden vzpostavite telesni stik z osebami z ovirami; izogibajte se dotikanju njihovih invalidskih vozičkov, palic ipd., saj te pripomočke doživljajo kot del svojega osebnega prostora.

• Izogibajte se dvema skrajnostnima pogledoma na osebe z

ovirami. Pogosto so predstavljene kot izjemne/junaške ali kot žrtve. Oboje naj bi se izogibali — tako viktimizaciji kot poveličevanju — in razumeli, da so ovire bistveni del njihovega življenja, osebnosti in identitete. Drugače povedano, ovira je značilnost raznolikosti. Pomembno je uporabljati občutljiv in natančen jezik, saj s tem postavljate zgled, ki lahko vpliva na vedenje in ton drugih.

- Ne pozabite na bonton pri ravnanju z osebami z ovirami. Ne domnevajte, da vsakdo z oviro potrebuje pomoč. Če je okolje dostopno, so lahko osebe z ovirami povsem samostojne. Pomoč ponudite le, če oseba očitno potrebuje pomoč. Oseba z oviro vam bo pogosto sama povedala, kdaj pomoč potrebuje. Najprej vprašajte!
- Osebe na invalidskih vozičkih imajo različne ovire in različne sposobnosti. Lahko uporabljajo roke in dlani, vstanejo iz vozička in celo prehodijo kratke razdalje.
- Med obrokom je lahko koristno slepi osebi razložiti, kako je hrana razporejena na krožniku glede na številčnico ure. Bodite pozorni pri naročanju hrane – kuhinja mora vedeti, da na krožniku ne sme biti ničesar neužitnega.
- Bodite pozitivni, spoštljivi, občutljivi in pripravljeni ustvariti vključujoče okolje. Udeležence povprašajte o njihovih potrebah in seveda bodite pripravljeni »proslaviti« svoje napake kot priložnosti za učenje.
- Nudite informacije o zgodovini kraja, lokalni kulinariki, zanimivostih in zgodovinskih spomenikih. To je lahko posebej motivacijsko za osebe z okvaro vida.
- Vzpostavite komunikacijski sistem za turiste s posebnimi potrebami glede razpoložljivosti storitev in dostopnih krajev na določenem območju.

Cofinanciado por
la Unión Europea

- Ozaveščajte prebivalce določenega območja in uvajajte izobraževalne dejavnosti o temi oviranosti z namenom povečanja strpnosti in odprtosti.

Da bi zagotovili celovit in konstruktiven proces razmisleka po potovanju, zlasti za popotnike z ovirami, so bili priporočeni naslednji koraki:

- Vključite se v smiselne pogovore: Začnite razprave z ostalimi potniki, strokovnjaki in podporno osebje, da boste delili vpoglede in izkušnje. Mreženje s kolegi lahko prinese dragocene perspektive.
- Razmislite o izkušnji: Vzemite si čas za razmislek o potovanju, ko se vrnete domov. Razmislite o vodenju potovalnega dnevnika za dokumentiranje in povzemanje izkušenj, izzivov in vrhuncev.
- Izvedite ustrezne ocene: Ocenite tako celotno izkušnjo potovanja z invalidnostjo kot tudi specifične pogoje, s katerimi ste se srečali. Ocenite, kaj je bilo dobro, in identificirajte področja za izboljšave.
- Poiščite povratne informacije vseh deležnikov, vključno s potniki, osebjem in ponudniki nastanitve. Razumevanje različnih vidikov pomaga prepoznati, kaj bi bilo mogoče izboljšati.
- Prepoznajte vrzeli in podajte priporočila: Naredite seznam manjkajočih elementov ali področij za izboljšave. Razvijte priporočila za izboljšanje dostopnosti in podpore ter razmislite, kako spodbuditi objekte brez dostopnosti, da sprejmejo potrebne spremembe.
- Razmislite o potrebi po podpori in pomoči: Premislite o ravni prejete podpore in kako jo je mogoče v prihodnje povečati ali izboljšati. Razmislite o načinih za izboljšanje podpore skupnosti in vključevanja.
- Razmislite o izzivih in priložnostih za učenje: Upoštevajte

morebitne težave ali neuspehe kot priložnosti za rast. Premislite, kako premagovanje izzivov prispeva k osebni moči in učenju.

- Uporabite vprašalnike: Razdelite vprašalnike za zbiranje podrobnih vtisov in povratnih informacij udeležencev. Ta strukturiran pristop lahko zagotovi vpogled v učinkovitost potovanja in področja, ki potrebujejo pozornost.
- Spodbujajte vključevanje in odprt dialog: Spodbujajte pogovore z ljudmi, ki so imeli podobne izkušnje, da raziščete možnosti za prihodnje dejavnosti. Razprava o prednostih in slabostih takšnih potovanj lahko odpre vrata boljši načrtovanju in izvedbi.
- Delite izkušnje in dobre prakse: Delite izkušnje z drugimi skupinami, ki so vključene v podobne vodstvene dejavnosti. Razprava o tem, kaj je delovalo in kaj ne, lahko pomaga izboljšati prihodnja potovanja in podporne strategije.

Sledenjem tem priporočilom lahko osebe z ovirami bolje razumejo svoje izkušnje, prispevajo k izboljšanemu načrtovanju in spodbujajo bolj vključujoče okolje za prihodnja potovanja.

1. INCASA Pathfinder Research report.
2. Accessible tourism destination management handbook- chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgicfindmkaj/https://business.turismodeportugal.pt/SiteCollectionDocuments/all-for-all/accessible-tourism-destination-management-handbook-enat.pdf
3. United Nations, Department of Economic and Social Affairs
4. Social Inclusion- <https://social.desa.un.org/issues/disability/disability-issues/promoting-accessible-tourism-for-all>
5. European Network for Accessible Tourism- <https://www.accessibletourism.org/>
6. Accessible tourism- <https://www.unwto.org/accessibility>
7. Savoir Vivre Guide For Better Understanding People With Disabilities-chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgicfindmkaj/https://bon.wspa.pl/wp-content/uploads/2020/11/Poradnik-ENG-www.pdf.

Kljub številnim neugodnim okoliščinam in oviram se udeležba oseb z ovirami v turizmu povečuje in jim lahko prinaša velike koristi. Turizem je ena najučinkovitejših oblik rehabilitacije za osebe z različnimi ovirami. Je odličen način za preživljanje prostega časa, izboljšanje fizičnih funkcij, hkrati pa tudi način socialne aktivacije. Turizem za osebe z ovirami je treba spodbujati z ozaveščanjem in spodbujanjem oseb z zmanjšano mobilnostjo, da izkoristijo priložnosti za prosti čas in potovanja. Po mnenju zdravnikov, rehabilitatorjev in strokovnjakov, ki se ukvarjajo s problematiko socialne izključenosti oseb z ovirami, turistične dejavnosti pomagajo doseči širok spekter pozitivnih učinkov tako na fizičnem kot na duševnem področju. Bivanje v naravnem okolju skupaj z osebami brez ovir bistveno izboljšuje kakovost življenja ter krepi občutek samozavesti, neodvisnosti in samostojnosti.

Koristi vključujočega turizma:

- Opolnomočiti osebe z ovirami, da prevzamejo pobudo pri obveščanju širše družbe o svojih potrebah in vztrajajo, da se te potrebe uresničijo.
- Premagati predsodke in povečati koristi tako za osebe z ovirami kot za družbo. Osebe z ovirami bodo lahko postajale vse bolj neodvisne, medtem ko bo družba pridobila boljše razumevanje vprašanj, povezanih z oviranostjo.
- Priložnost za razvoj specializiranega turističnega sektorja, osredotočenega na pomemben nišni del trga.

- Priloga 1. Obrazec za oceno potreb oseb z ovirami.
- Priloga 2. List za dostopnost in ocenjevanje prilagoditev ustanov / ponudnikov storitev.
- Priloga 3. Seznam deležnikov iz vsake partnerske države.

INCASA - Inclusive Camino de Santiago: An Accessible Journey for All

